

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 6 – 2014

NFU

Bømlo Lokallag

40 ÅR

Trøgstad kommune på ville veier
NAKU
Kultursamling i Hordaland
Erlandsens Conditori på Stortinget
BPA rettighetsfestes

s. 6
s. 10
s. 19
s. 20
s. 28

Fra generalsekretæren

Litt av hvert

Dette nummeret av Samfunn for alle vil være noe annerledes da journalisten vår ikke har kunnet lage det. Vi har måttet be alle gode krefter om å bidra med sitt. Vi har heller ikke hatt mulighet til å lage lett-lest artikler denne gang. Vi beklager dette, men vil komme i gang med det igjen neste år.

I dette nummeret vil dere finne to artikler der vi gjengir resultater av vår juridiske rådgivning og arbeid med enkeltsaker i NFU. Enkeltsaker er ressurskrevende og tar mye tid for våre jurister – i tillegg til å drive juridisk rådgivning pr. telefon og e-post. Våre juridiske rådgivere har også mange andre oppgaver. Da vår kapasitet er begrenset, selv om vi strekker oss langt, så ser vi også nødvendigheten av å opplyse hvor man kan få hjelp andre steder.

Pasient- og brukerombudet er en slik instans. Stortinget har bestemt at det skal være et pasient- og brukerombud i hvert fylke. Lenger inne i bladet vil du finne en oversikt over pasient og brukerombud.

Pasient- og brukerombudet skal arbeide for å ivareta pasientens og brukerens behov, interesser og rettssikkerhet overfor spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og for å bedre kvaliteten i tjenestene. Ombudet kan bistå med å gjøre en vurdering av din sak og gi råd og veiledning. NFU har hatt møte med

ombudet i Oslo, og de har fått få saker som gjelder mennesker med utviklingshemning.

I disse budsjett-tider er det grunn til å minne om at tjenester til mennesker med utviklingshemning ikke uten videre kan kuttes, selv om politikerne kanskje tror det. Så lenge tjenestene er hjemlet i lov, men også ulovpålagte tjenester, så kan ikke disse omgjøres uten videre til ugunst for tjenestemottaker. I dette nummeret av Samfunn for alle vil du finne artikkelen skrevet av advokat Petter Kramås flere år tilbake om dette temaet, som dessverre er like aktuell i dag.

I disse juletider tenker jeg at vi har det stort sett godt i Norge. Derfor er det, synes jeg, godt å tenke på at NFU også setter fokus på hvorledes mennesker med utviklingshemning og deres pårørende har det i andre land, og hvordan deres levekår og rettssikkerhet kan forbedres. NFU er medlem av Inclusion International som arbeider globalt, og Inclusion Europe som vår regionale organisasjon som arbeider mye opp mot tidligere Øst-Europa. Videre støtter vi gjennom vårt solidaritetsarbeid den regionale delen i Afrika - Inclusion Africa. Vårt solidaritetsarbeid er hovedsakelig finansiert gjennom utviklingsmidler. Vil du lese mer om dette kan du gå inn på våre nettsider www.nfunorge.org eller www.atlasalliansen.no. Du vil

også denne gangen finne en artikkel om solidaritetsarbeidet i bladet.

Til slutt vil jeg og resten av administrasjonen benytte anledningen til å ønske alle våre medlemmer og samarbeidspartnere en riktig God Jul og Godt Nytt år! Så satser vi med nytt mot på nyåret. Håper dere alle fortsatt vil være med inn i 2015 og at dere også kan verve nye medlemmer. NFU kan ha som medlemmer mennesker med utviklingshemning, foreldre, søsken, andre pårørende og andre interesserte. Vil du se nærmere hvem administrasjonen er, så ligger det en oversikt inne i bladet.

NFU har en stram økonomi og derfor mottar vi med stor takk pengestøtte – stor eller liten. Annonse om dette står også i dette nummeret.

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær

*Vi ønsker alle våre lesere
en riktig god jul og godt nytt år!*

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU norge

Annonseakvisitør: Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
Internett: www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Jens Petter Gitlesen

Layout: Tina Jerstad/Pan Media Group

Trykk: Gunnarshaug trykkeri

Utgivelse 1 – 2015
Kommer uke 8
Frist for saker er: 13. januar
Annonsefrist er: 24. januar

6

Trøgstad kommune på ville veier.

8

Minidebatt om idrett for utviklingshemmede

10

NAKU – Fra kunnskap til kompetanse

12

Flotte ungdommer på en spesiell folkehøyskole

14

Mer enn matpenger til Fitjar lokallag

15

Pål Kristian den engasjerte

16

Nedskjæring krever enkeltvedtak

17

Vergemålsloven i strid med FN-konvensjonen

19

Kultursamling i Hordaland

20

Erlandsens Conditori på Stortinget

28

BPA rettighetsfestes

Leder s. 4 SAFO s. 18 NFU-internasjonalt s. 22 NFU-butikken s. 30

Hvem styrer landet vårt?

Som liten gutt, var jeg sikker på at kongen styrte landet vårt. Etter å ha lært samfunnskunnskap i grunnskolen, visste jeg at det var Storting og regjering som bestemte. Nå vet jeg at begge deler er feil. Spørsmålet om hvem som styrer landet vårt er interessant, men ingen kjenner svaret.

Finansminister Siv Jensen la nylig fram regjeringens forslag til statsbudsjett på 1328,9 milliarder kroner, dvs. ca. 240.000 kroner per innbygger. I ettertid har debatten pågått og prydet avisenes forsider. Regjeringspartiene sier at budsjettforslaget staker ut en ny kurs og vil sikre økonomisk vekst og velstand. Opposisjonen hevder at budsjettforslaget er en katastrofe. KrF og Venstre forhandler intenst med regjeringspartiene for å flytte på 8-10 milliarder kroner, dvs. at de vil endre ca. 0,7% av budsjettet.

Da Siv Jensen la fram budsjettet, minnet hun om tidligere finansminister Kristin Halvorsen. De økonomiske rammene er omtrent de samme i dag som da Kristin Halvorsen var finansminister. Finansdepartementet som gjør det meste av budsjettarbeidet, er det samme som under Kristin Halvorsen.

En flink statsråd greier å få gjenomslag på noen få områder. Resten bestemmes av gamle arbeidsvaner og fagfolkene i byråkratiet.

Opposisjonen skal markere seg mot regjeringspartiene, slik at mindretallet kan bli flertall etter neste valg. Opposisjonen maler fanden på veggen og lover gull og grønne skoger. Senest i 2013 krevde stortingsrepresentant Robert Eriksson at den rødgrønne regjeringen skulle øke antallet VTA-plasser med 2000. Men dette hadde arbeids- og sosialminister Robert Eriksson allerede glemt da han utformet budsjettet i 2014.

Det er ikke lett å være statsråd. Jobben består i stor grad av reising. Statsråden deltar på jubileer, åpner broer eller avdelinger, lanserer nye satsninger og kaster glans over konferanser. Rett nok har de hjelp av statssekretæren og politiske rådgivere, men i demokratiet er amatører satt til å styre en hær av fagfolk. Onde tunger hevder at byråkratiet sjelden trenger mer enn tre måneder på å dressere en ny statsråd.

Politikere i kommunene og fylkeskommunene står overfor omtrent de samme utfordringene som våre nasjonale politikere. Hovedforskjellen er at byråkratiet er mindre og avstanden til velgerne er kortere.

Norge renner over av interesseorganisasjoner. Bare på funksjonshemmedefeltet har vi drøyt 130. Alle organisasjonene mener, i likhet med NFU, at de representerer en veldig viktig sak som får alt for lite penger og oppmerksomhet. Særinteressene er så mange at samtlige av landets ordførere er blitt noen kløppere til å vise sympati, forståelse og stor medfølelse, samtidig som de kutter i budsjettet.

Reformen for mennesker med utviklingshemning var såpass omfattende at både politikere og byråkrater på alle forvaltningsnivå ble involvert. Dette er lenge siden nå. Politikerne den gang, er ute av politikken nå. Byråkraterne i reformperioden, er pensjonister i dag. Tidene har endret seg og NFU må tilpasse seg tiden.

I tidligere tider var medlemsmøtene populære, slik er det sjelden nå. I dag møtes folk med smarttelefonene, – Snapchat, Twitter, Facebook og mye annet som jeg ikke kjenner til. NFU bør også ha sine treffpunkter der hvor folk møtes.

Samlinger og sosiale aktiviteter er like populære i dag som for tyve år siden.

Dette er tiltak som kan bygges opp. Vi trenger stor og bred medlemsmasse.

Fortsatt er det kommunene som har ansvaret for tjenestene overfor mennesker med utviklingshemning. NFU har ca. 190 lokallag, vi burde hatt 428.

Politikkens natur er den samme som før. Sakene er fortsatt lettest å påvirke i tidlig fase. Vi må arbeide for å påvirke saksutredene og byråkraterne. Makter vi ikke det, må vi gi de gode løsningene til politikere med makt. Når det politiske flertallet ikke går for våre løsninger, bør en gå til opposisjonen. Mindretallet får sjelden flertall, men de kan lage støy og gjøre det såpass flaut at flertallet snur ved passende anledning. Får en heller ikke mindretallet til å tale vår sak, så er media et gunstig virkemiddel. Når vi ikke fram gjennom noen kanaler, så kan vi trøste oss med at anledningen kommer igjen. Politikk er en uendelighet av omkamper.

NFU har mye ugjort, noe som gir oss et privilegium: Aktive medlemmer kan velge hva de vil gjøre. Det viktigste er ikke hva som gjøres, men at flest mulig gjør noe.

Jens Petter Gitlesen

Solgården

- Et Drømmested -

Stedet for funksjonshemmede med ønske om, eller som har behov for tilrettelagte tjenester.

Solgården ligger ved byen Villajoyosa på Costa Blanca i Spania, godt tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder i naturskjønne omgivelser.

Velkommen til ferie på Solgården i 2015

For 2015 tilbyr vi følgende reiser

Turnummer	Dato	Varighet	Avreisested
478	26.05. - 02.06.	1 uke	Gardermoen
479 **	02.06. - 09.06.	1 uke	Gardermoen
480	09.06. - 23.06.	2 uker	Gardermoen
484	04.08. - 11.08.	1 uke	Gardermoen
485	11.08. - 18.08.	1 uke	Gardermoen
489	29.09. - 06.10.	1 uke	Kjevik

** Tur 479 er reservert i sin helhet frem til 15. oktober

Solgården - Arrangør av tilrettelagt ferie siden 1972

- Enkelt og behagelig
- Tilrettelagt reise med bagasjeservice
- Norsk helseteam
- Tilrettelagt for rullestolbrukere
- Fritidspark
- Sang, dans og moro
- God underholdning
- Full pensjon
- Alt dette får du på Solgården!

Har dere behov for ytterligere informasjon er dere velkommen til å ringe eller sende en e-post. Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon.

Wenche Foss Minnefond:

Reisende til Solgården har mulighet til å søke på Wenche Foss Minnefond. For søknadskriterier se www.solgården.no

Solgården • Badstugata 1, 0179 Oslo
Ring oss! 24 14 66 60 Man-fre: 8.30 - 21.00
kontor@solgarden.no • www.solgården.no

Følg oss på

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

Trøgstad kommune planlegger omsorgsfabrikk

Trøgstad kommune vil plassere alle innbyggere med bistandsbehov i samme omsorgskompleks.

AV JENS PETTER GITLESEN

Trøgstad kommune er med sine drøyt 5000 innbyggere en relativt liten kommune, noe som ikke er til hinder for at kommunen tenker stort. Det planlegges et omsorgsbygg for rusmisbrukere, mennesker med demens, personer med psykiske lidelser og mennesker med utviklingshemning. Det 5298 m² store bygget skal også inneholde arealer for dagtilbud, personalrom og fasiliteter både for tjenesteytere i omsorgsboligene og tjenesteytere i andre deler av kommunens omsorgstjeneste.

Manglende etisk refleksjon

Trøgstad kommune har åpenbart kommet skjevt ut. Argumentene for prosjektet er innovasjon og effektiv drift, begreper som er viktige i mange sammenhenger, spesielt innen logistikk og lagerholdsteori. Når det gjelder valg av hvor en vil bo og hvem en vil bo sammen med, er det imidlertid høyst uvanlig at nordmenn legger kriteriene innovasjon og effektivitet til grunn. Utbygger, kommuneadministrasjonen og kommunepolitikerne har neppe reflektert over menneskesynet som de uttrykker.

Brudd på FN-konvensjonen

«... mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform...», kan en lese i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, artikkel 19.

Norge har forpliktet seg til å følge konvensjonen, dermed har regjeringen et ansvar for at Trøgstad kommune viser en viss forstand.

Fredrik Dahl (til venstre) og leder av rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Sigmund Snøls (Krf), har nedlagt en stor innsats for å hindre at Trøgstad kommune ikke etablerer en omsorgsgetto, men gir innbyggere med utviklingshemning et anstendig botilbud i samsvar med internasjonale konvensjoner, nasjonale politiske målsetninger og vanlig anstendighet.

Brudd på nasjonale politiske målsetninger

Avviklingsloven skulle regulere nedbyggingen av institusjonsomsorgen og kommunenes botilbud til tidligere institusjonsbeboere. I formålsparagrafen blir det fastslått at kommunene også skal «... fremme en avvikling av institusjonsomsorgen...».

Det kan nevnes at den gjennomsnittlige institusjonen under HVPU i 1989 hadde 23 beboere. Trøgstad kommune planlegger et omsorgskompleks med 24 beboere.

Brudd på Husbankens retningslinjer

For å sikre en kommunal boligpolitikk som er i samsvar med nasjonale politisk målsetninger, presiserte Husbanken høsten 2012 regelverket for hvilke prosjekter som kunne gis lån og tilskudd. Kravet for finansiering er nå blant annet:

«... Det understrekes at boenhetene ikke skal ha institusjonsliknende preg, og dette prinsippet skal bli hensyntatt i planlegging og utforming av boenhetene. Boenhetene bør også plasseres i ordinære og gode bomiljøer slik at prinsippene om normali-

sering og integrering oppfylles. Det er en forutsetning at ulike brukergrupper ikke samlokaliseres på en uheldig måte.»

Trøgstad kommune bryter kravene på flere områder:

- Bygget har et institusjonslignende preg og er i sosiologisk forstand en typisk institusjon.
- Bygget ligger ikke i det ordinære bomiljøet.
- Bygget bidrar ikke til normalisering, men det motsatte.
- Det å ha dagtilbud i samme bygg som en bor, er i strid med normaliseringsprinsippet.
- Bygget representerer segregering i svært ekstrem grad.
- Det finnes knapt flere diagnosegrupper som kan samlokaliseres

Prosjekter av den typen Trøgstad kommune planlegger, kan umulig finansieres

av Husbanken. Kommunen velger dyrt og dårlig.

Prosjektet har en beregnet kostnad som er omtrent det dobbelte av kostnaden med å etablere ordinære bygg med f.eks. seks beboere. Men kostnadene er trolig uinteressante for kommunen, de planlegger kommunen at beboerne må betale.

Kommunen må snu

Trøgstad kommunes planlagte omsorgsboligfabrikk er i strid med internasjonale konvensjoner, nasjonale politiske målsetninger og Husbankens regelverk for hvilke prosjekter som kan gis tilskudd og finansiering.

Da prosjektet ble lagt ut på anbud, var det snakk om et langt mindre bygg med 12 leiligheter. Slik prosjektet nå er blitt, er det også i strid med regelverket for offentlige anskaffelser.

Kommunen har ikke planlagt å benytte egne midler til etableringen av bygget. Planen er at bygget skal betales dels av Husbanken, resten skal betales av beboerne. Prosjektet er umoralsk, ulovlig, kostbart og vil ikke kunne bli finansiert av Husbanken. Trøgstadpolitikerne vil neppe belaste et stramt kommunebudsjett med flere titalls millioner for å reise et bygg som kun dokumenterer politikernes man-

glende innsikt og ansvarlighet.

Det finnes håp også i Trøgstad. Det sterkeste håpet til nå, har vært Trøgstad Høyre som markerer seg sterkt som mot institusjonsplanene og for en mer menneskelig politikk. Etter hva jeg forstår, er KrF også svært kritiske til prosjektet.

Før eller siden tvinges kommunen til å skrinlegge prosjektet. Spørsmålet er først og fremst hvor mye selvpining politikerne vil utsette seg for.

Øverst: Illustrasjon av den planlagte omsorgsboligen hentet fra Trøgstad kommunes Planbeskrivelse for detaljregulering or tjenesteyting på del av Skolejordet. Nederst: Illustrasjon av den planlagte omsorgsboligen hentet fra Trøgstad kommunes Planbeskrivelse for detaljregulering or tjenesteyting på del av Skolejordet.

Minidebatt om idrett for utviklingshemmede

Som en del av nasjonal konferanse om idrett for funksjonshemmede i Trondheim ble det lørdag 1. november arrangert en minidebatt med fokus på å utvikle idrettsaktiviteten for mennesker med utviklingshemning der Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Norges idrettsforbund og Special Olympics internasjonalt deltok.

TEKST: BJUG RINGSTAD

Nasjonal konferanse om idrett for funksjonshemmede ble arrangert i Trondheim fredag 31. oktober til lørdag 1. november. Målet med konferansen var å belyse forskjellige temaer knyttet til idrett for utøvere med nedsatt funksjonsevne. Idretten ønsket også å få innspill til fokusområder i neste idrettspolitisk dokument, som skal gjelde for 2015 til 2019. Som en del av konferansen ble det arrangert en minidebatt der det ble satt fokus på idrett for utøvere med utviklingshemning. - NFU ser et stort potensial i å samarbeide tettere med Norges idrettsforbund og Special Olympics med tanke på å bedre rammene for idrett for mennesker med utviklingshemning, sier nestleder i NFU, Bjug Ringstad. I minidebatten la han vekt på at NFU og NIF sentralt og lokalt kan samarbeide om målgruppen og at begge organisasjonene ønsker å sette den enkelte utøver i sentrum.

- Norsk idrett har i dag mange aktive med utviklingshemning og hver dag drives det mye god aktivitet for målgruppen i våre særforbund og idrettslag, sier 2. visepresident i NIF, Kristin Kloster Aasen. Hun sier videre at idretten ser gode synergier gjennom å samarbeide tettere med NFU og Special Olympics med tanke på å videreutvikle aktiviteten for målgruppen. - Samtidig vil jeg understreke at et tettere samarbeid foreløpig er på dialogstadiet, men at dialogen er konstruktiv, sier hun.

Aase Torheim jobber som Sr. Director Sports Training and Competitions i Special Olympics internasjonalt. Hun er opptatt av at Special Olympics blir en mer naturlig del av idretten der kompetansen som Special Olympics har på flere områder relatert til målgruppen, i større grad kan benyttes sammen med idretten. - Special Olympics har flere tilbud og utdanningsprogrammer for trenere, ledere og utøvere med utviklingshemning på alle funksjonsnivåer og for alle aldersgrupper. Dette kan være et godt bidrag til å løfte kompetansen på idrett for målgruppen. Jeg har allerede i dag et godt samarbeid med NIF på revidering og utvikling av aktivitetslederkurset for trening av utviklingshemmede, som NIF kjører. Dialogen fremover blir spennende, avslutter hun.

Organisasjonene ønsker sammen å finne gode løsninger som blir varige og gode i framtiden for målgruppen. - Vi ser at mennesker med utviklingshemning ofte starter for sent med fysisk aktivitet og idrett, og dette er en stor folkehelseutfordring vi sammen kan gjøre noe med, avslutter Bjug Ringstad.

For mer informasjon om Norges idrettsforbund og Special Olympics, se: www.idrett.no/funksjonshemmede
www.specialolympics.org/sports.aspx

NYE LETTLEST-SERIE KOMMER SNART

Bøkene er beregnet på unge og voksne med utviklingshemning, og handler om Tigergjengen, fem venner i et bofellesskap som tar frem tigerkraft når livet butter imot. Ellers er de som folk flest; opptatt av seg selv, jobb, skole, venner, kjærlighet og hverdagens hendelser.

Med humor og alvor håper forfatter Nina Skauge å underholde og inspirere, pluss belyse viktige tema sett fra deres ståsted. Bøkene har store, fargerike illustrasjoner.

Følg med på våre hjemmesider www.skaugeforlag.no.

Ta også gjerne kontakt på post@skaugeforlag.no eller 41 10 57 23 for mer informasjon

SKAUGE
FORLAG

Inspirasjonshelg

NFU Buskerud arrangerte nylig det de kaller sin årlige inspirasjonshelg på Klækken hotel der de mange deltakerne deltar på et variert aktivitetstilbud som er tilpasset for alle både innen- og uten-dørs.

Værgudene var ikke helt på arrangementenes side – men den tette tåken og duskregnet innimellom så ikke ut til å påvirke hverken stemning eller innsatsvilje. Det ble klatret, kastet melkespann, skutt med pil og bue, spilt ulike balleker og diverse andre friluftaktiviteter. Pannekaker ble stekt og fortært av deltakerne som varmet seg rundt bålet, mens en enslig tøffing fikk nyte det store utendørsbassenget i fred. Alle utendørsaktivitetene skjedde i regi av tre dyktige medarbeidere i Fossen Friluft – som har lang erfaring med tilrettelegging i ulike sammenhenger for nettopp vår gruppe.

Innendørs var det allsang, dans til levende musikk og ikke minst sosialt samvær blant deltakerne som gleder seg hele året til dette tradisjonsrike arrangementet. Prikken over i-en – og noe mange ikke uten grunn alltid ser spesielt fram til, er likevel å kunne nyte godt av

Tilsynssak

Tingvoll

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har hatt tilsyn med tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven til personer med utviklingshemning i Tingvoll kommune. Det ble gitt to avvik. Det ene handler om at kommunen ikke sikrer at alle brukere

med utviklingshemning får forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Det andre dreier seg om at kommunen har satt i gang tiltak som inneholder bruk av makt og tvang overfor enkeltmennesker med utviklingshemning uten samtidig å sikre

at lovens krav til saksbehandling blir fulgt.

Hele tilsynsrapporten er lagt ut på www.fylkesmannen.no/

Fra kunnskap til kompetanse

Det er et krav at også tjenester til personer med utviklingshemning skal bygge på god kunnskap. Vi lever i et kunnskapsbasert samfunn som i økende grad støtter seg til vitenskapelig forskning og arbeid. I tillegg til god fagkunnskap er godt faglig skjønn grunnleggende i helse- og omsorgstjenesten. Tilsammen legger disse grunnlaget for god fagutøvelse. Men hvordan finner vi god kunnskap og hvordan kan denne gi oss økt kompetanse? NAKU, Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemning, benytter flere kanaler for å spre kunnskap om tjenester og levekår for personer med utviklingshemning.

Laila Hoff Johansen (Foto: Amanda Gerhardsen)

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

Hvilke oppgaver og målsettinger har NAKU?

- NAKU sin oppgave er å bidra til at særlig kommunalt ansatte kan dra nytte av erfaringer i andre kommuner, og at de har tilgang på forskning og fagutvikling fra høyskoler og universitet. NAKU ble opprettet som en frittstående enhet underlagt Høgskolen i Sør-Trøndelag 2006, og er finansiert av Helsedirektoratet. Bakgrunnen for forslaget om opprettelsen av kompetansemiljøet finnes i St.meld.nr. 40 (2002-2003) "Nedbygging av funksjonshemmende barrierer". Meldingen inneholder et eget kapittel om reformen for utviklingshemmede som ble gjennomført fra 1991, og det pekes på noen av de utfordringene man fortsatt står overfor i oppgaven med å sikre gode levekår for utviklingshemmede.

For NAKU går målsettingen om bedre levekår for personer med utviklingshemning langs flere løp. Årlig har vi handlingsplaner fra Helsedirektoratet som fungerer som en veiviser for vår innsats. Vi har i tillegg en faggruppe som gir råd til daglig leder av NAKU i strategiske valg for å utvikle våre tjenester. Faggruppen består av sentrale fagpersoner fra ulike nivå i tjenestetypingen til personer med utviklingshemning. I tillegg er to interesseorganisasjoner representert i faggruppen.

Hva ser dere på som den største utfordringen med tanke på å finne god kunnskap?

- I dag finnes det innenfor mange områder god kunnskap tilgjengelig om tjenester til personer med utviklingshemning. Vi snakker da om både erfaringsbasert kunnskap, forskningsbasert kunnskap, fagutvikling, eksempler, lovverk og statlige føringer. En av utfordringene som mange ansatte i kommuner, fylker og stat viser til, er at det kan være vanskelig å finne informasjon om hvor denne kunnskapen finnes.

Mange benytter internett i søken etter kunnskap, men søkemotorene som brukes er ikke designet for å finne fram til den kunnskapen tjenesteyterne trenger. Internett klarer heller ikke å kvalitetssikre hvilken kunnskap som er god nok og mest relevant. Dette er noe av det som gjør det vanskelig å orientere seg og å skaffe seg en oversikt som gjør at man kan gjøre en god faglig vurdering eller resonnere på en faglig god måte.

Hvordan formidler dere forskning og politiske føringer?

- NAKU har siden starten i 2006 bygd opp en nasjonal, elektronisk kunnskapsbank. I et tett samarbeid med svært mange kommuner, sykehus, høyskoler og universitet

har vi utarbeidet den elektroniske kunnskapsbanken som i omfang er Nordens største kunnskapsbase om tjenester og levekår for personer med utviklingshemning. Kunnskapsbanken skal til enhver tid inneholde den mest relevante kunnskap som er tilgjengelig om tjenester og levekår for personer med utviklingshemning.

For å være en kunnskapsbank kreves det at arbeidet med å bygge den opp, skjer kontinuerlig og i nært samarbeid med andre miljøer som har tilsvarende oppgaver og/eller er viktige bidragsytere innen utvikling av tjenester til personer med utviklingshemning.

Samarbeidet innebærer at NAKU eller våre samarbeidspartnere peker på områder som det burde vært sammenfattet informasjon om, eller at man produserer stoff forstått som ny fagutvikling og/eller forskning. NAKU foretar i mindre grad egen forskning, men vi har rettet en innsats innenfor særlig tre hovedområder som har vært relativt kunnskapssvake nasjonalt. Dette har vært innenfor temaene helseoppfølging, psykisk og somatisk, samt rettssikkerhetsspørsmål, blant annet knyttet til bruk av tvang og makt.

Tilsammen utgjør kunnskapsbanken en samlet kunnskapsbase, som formidler forskning, lovgivning, politiske føringer, fagtekster og eksempler. Fagkunnska-

pen gjelder innen en rekke områder, alt fra miljøterapi, helsefag, psykologi, pedagogikk, sosialt arbeid og juss. Målet med kunnskapsbanken er å styrke kunnskapsgrunnlaget hos den enkelte ansatte. Kunnskap er en forutsetning for å bli en trygg og åpen helse- og omsorgsarbeider. Kunnskapen må rettes til å frigjøre og ikke undertrykke brukerne. Vi utgir også gratismagasinet Utvikling fire ganger årlig. Magasinet er temabasert og inneholder reportasjer og fakta om tema som opptar tjenesteyterne. Utvikling har over 8000 abonnenter og er i så måte også en stor formidlingskanal.

Har all kunnskap like god kvalitet? Hvordan kvalitetssikres kunnskap dere formidler?

- Kunnskapen som formidles i vår kunnskapsbank har forskjellig nivå med tanke på vitenskapelighet. Materiale som ligger ute i selve kunnskapsbanken er vurdert av sentrale forskere og fagpersoner med god oversikt over det aktuelle området. Der det vises til lover, forskrifter, offentlige dokumenter, fagbøker, fagtekster, forskning og utviklingsprosjekter, så har disse den standard som en kan forvente av slike, og er med det også å regne som gyldig kunnskap innen det aktuelle fagtemaet.

Utfordringen ligger i å ha en oppdatert kunnskapsbank hvor ny informasjon og kunnskap legges til eller overtar den eksisterende. Like viktig som å sikre at kunnskapsbanken gir en fullstendig og dekkende oversikt innenfor det området som kompetansemiljøet har som mål å dekke, er det viktig å avgrense innholdet i kunnskapsbanken mot områder som klart ligger utenfor kompetansemiljøets ansvar. Hull og mangler i kunnskapsbanken vil kunne forekomme, ikke alene fordi vi overser eksisterende kunnskap, men også fordi det mangler kunnskap på noen områder.

Kunnskapsbanken bygges opp slik at den først og fremst er tilgjengelig for NAKUs primære målgruppe, som er ansatte i kommunene, men også for andre fagpersoner og offentlige instanser, pårørende og personer med utviklingshemning. Dette innebærer spesielle krav når det gjelder krav til innhold, universell utforming, tekniske løsninger m.m. Kunnskapsbanken er delt inn i flere hovedområder og følger sektorprinsippet. Områdene er «Arbeid og aktivitet»,

«Familie og venner», «Helse og omsorg», «Hjem og miljø», «Kultur og fritid» og «Oppvekst og utdanning». I tillegg er det lagt inn tre overbyggende områder som omhandler «Tema og fagområde», «Psykisk helse» og «Ressurser». Arbeidet med kunnskapsbanken skjer kontinuerlig og skal også fungere som en pådriver til å samle inn eller framskaffe kunnskap på områder hvor man tenker at kunnskapen er manglende.

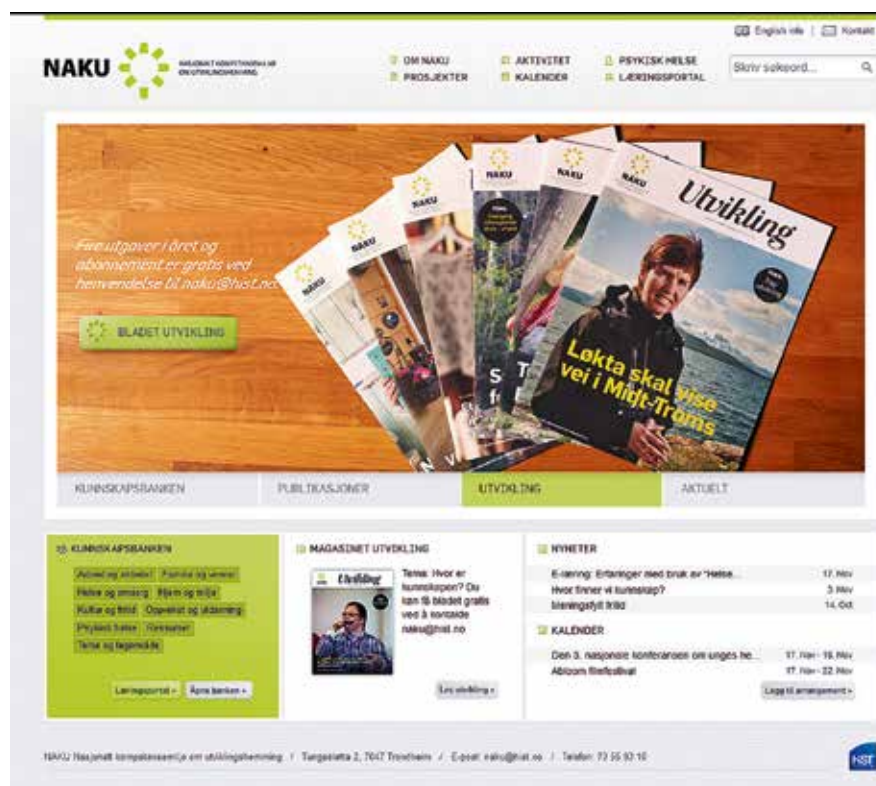
Hvordan kan god fagkunnskap og kompetanse utvikles?

- Kunnskapsbanken har også som siktemål å sikre virksomhetene virkemidler til opplæringen og oppfølgingen av fagansatte i tjenestene til utviklingshemmede. Her skal det være lett å finne kunnskap på ulike nivå på alle felt som er viktige for tjenesteytere. Forskjellen fra individnivå der den enkelte selv søker kunnskap, til systemnivå der virksomheten systematiserer og tilrettelegger for kunnskapssøking, ligger nettopp i systematiseringen, organiseringen og gjennomføringen.

På systemnivå er det viktig å støtte og motivere ansatte til å bruke sine evner, kunnskap og kompetanse. Det må legges til rette for læring og fagutvikling og fokus må være på kvalitet i tjenestene. I praktiseringen av faget oppstår ofte situasjoner hvor den enkelte må anvende faglig skjønn eller faglig resonnering. Det krever selvsagt fagkunnskap for å kunne utøve faglig skjønn. I tillegg inngår innlevelse som en egen evne og egenskap som inngår i det faglige. I mange profesjoner øves det nettopp på dette, innlevelse og empati.

Kompetanse er således anvendelse av tjenesteyterens kunnskap, hvor ferdigheter og evner, motiver og verdier er viktige. God faglig kunnskap og et godt faglig skjønn legger grunnlaget for kvalitet og kompetanse i tjenesteytingen til de det gjelder.

Bilde fra hjemmesiden til NAKU: www.naku.no

Flotte ungdommer på en spesiell folkehøyskole

Peder Morset Folkehøgskole driver en type motsatt integrering. Flertallet av elevene har en utviklingshemning, men en stor del har verken utviklingshemning eller andre diagnoser.

AV FRODE STRØMMAN OG JON ARNE LEISTAD

Vi besøker Peder Morset Folkehøgskole i Selbu som har en overvekt av utviklingshemmede ungdommer i elevflokk. Skolen ligger idyllisk til i moderne bygninger ved Selbusjøen, og det er lagt til rette for aktiviteter som passer til ulike funksjonsnivå og interesser.

Når vi kommer til skolen blir vi ønsket velkommen av elevene som nettopp er ferdig med middagsmaten. Vi får treffe fire ungdommer som har sagt ja til å bli intervjuet av oss.

Sigurd Olsbyengen fra Leirfjord i Nordland har et bilde han gjerne vil vise oss. Skolen har nettopp hatt Ridderturnering og bildet viser ungdommene i flotte ridderdrakter med Sigurd Til hest.

Han forteller at folkehøyskolen har gitt han gode venner. Han tenker ikke så mye på om de har funksjonshemming eller ikke. Det er også kjekt å lære å vaske klær og mestre andre ferdigheter som trengs for å klare seg i livet.

Laila Merete Solberg fra Orkanger går andre året på linja for arbeidstrening og har lært mye om det å være sammen med mye folk. Den første tiden på folkehøyskolen var litt skummel, men nå stortrives hun. Hun synes det er fint at de lærer å ta hensyn og at man skal godta hverandre som man er. I Orkanger venter egen leiligheten etter at skolen er ferdig og hun håper å få en jobb.

Siv Elise Stene fra Steinkjer er veteran på Peder Morset. Etter 2 år som elev er hun nå stipendiat. Lederrollen har gitt mersmak og hun håper å kunne jobbe som arbeidsleder for utviklingshemmede

Fra venstre Sigurd Olsbyengen, Else Marie Johannessen fra Moss, Siv Elise Stene fra Steinkjer, Laila Merete Solberg fra Orkanger.

når hun er ferdig med skoleåret. At skolen er tilrettelagt for alle er noe hun setter høyt. For henne har folkehøyskole gitt en trygg overgang til voksenlivet. Det er alltid noen voksne tilgjengelig hvis det er behov.

Else Marie Johannessen fra Moss hadde ikke noen kjennskap til mennesker med utviklingshemning før hun kom på folkehøyskolen. Hun er opptatt av at mange utviklingshemmede klarer mere enn folk tror. Selv har hun stor glede av å drive diskoteket på skolen som for øvrig

heter «Bomba!». Livet på folkehøyskolen har overgått forventingen på forhånd, da de byr på stadige positive overraskelser.

Alle ungdommene trekker fram at de har lært mye om det å omgås andre mennesker og at de har fått nye venner, noen for livet.

Mer enn matpenger til Fitjar lokallag

Fitjar lokallag søkte og mottok 20.000 kroner fra ExtraExpress. I tillegg ble de trukket ut i Extra-trekningen og mottok 25000 kroner ekstra, i frie midler. Nå satser Fitjar lokallag stort på kokkekurs for mennesker med utviklingshemning.

AV JENS PETTER GITLESEN

Kokkekursene til Fitjar lokallag er populære, men kostnadskrevende. Deltakerne bor på Fitjar Fjordhotell og kursene er på Fitjar videregående skole.

ExtraStiftelsen startet i høst en ny tildelingsordning, – ExtraExpress, hvor det er en enkel og selvforklarende søknadsform og hurtig behandling. Ved første utlysning, var det seks søknader fra forskjellige NFU-lag som ble tildelt midler. Stord/Fitjar lokallag søkte om og fikk 20.000 kroner til kokkekurs. I søknaden til ExtraExpress, kan en krysse av om en ønsker å være med i trekningen av prosjekter som gis en kort presentasjon på NRK TV. Her ble kokkekurset til Stord/

Fitjar trukket ut og lokallaget fikk i tillegg 25.000 kroner i frie midler.

På grunn av en plutselig og overraskende god økonomi, skal Stord/Fitjar lokallag arrangere to kokkekurs til våren. Ett den 17. og 18. januar og ett i april. Blir pågangen stor, blir det også kurs til høsten.

Kursene er for NFU-medlemmer. Det meldes fra Stord/Fitjar lokallag om sterkt subsidiert deltakeravgift på grunn av god økonomi. Lokallaget oppfordrer andre lokal- og fylkeslag til å benytte ExtraExpress som finansieringskilde for medlemsaktivitet.

På kokkekurs.

Pål Kristian den engasjerte

Pål Kristian Hansen er en aktiv, trivelig og engasjert kar som deltar på NFU sine aktiviteter. Det siste året har han vervet to nye medlemmer.

JENS PETTER GITLESEN

Til daglig jobber Pål Kristian på Kvalaberg industri AS, hvor han for det meste sitter i resepsjonen. Men et avbrekk fra telefonene gjør godt, så Pål Kristian har vanligvis også en time eller to i produksjonshallen hvor han sørger for at trykksaker blir pakket i plast.

Pål Kristian er en gjenganger på NFU sin organisasjonsleir på Tromøya. Her deltar han i fotballgruppen. Hjemme i Stavanger er han også frivillig og hjelper til under hjemmekampene til ishockylaget Oilers.

I tillegg spiller Pål Kristian håndball, men savner tilbudet om folkedans som var tidligere.

Når Pål Kristian er hjemme de grå høstkveldene, tenker han på gode minner fra Tromøya og planlegger neste års besøk på leiren.

Pål Kristian Hansen.

Brukerstyrt personlig assistanse i Aleris er supert!

tlf: 974 80 800
e-post: bpa@aleris.no
www.aleris.no/bpa

Nedskjæring krever enkeltvedtak

Det har vært en rekke eksempler der kommuner beslutter at det skal skjæres ned på tilbudet om praktisk bistand eller hjemmehjelp, støttekontakt, avlastning eller andre tjenester. Da må de som bruker tjenestene tviholde på vedtakene sine.

AV ADVOKAT PETTER KRAMÅS
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
PETTER.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Slike nedskjæringsvarsler kommer oftest i forbindelse med at budsjett-situasjonen er slik at kommunen "må gå til innskrenkninger" i tjenestetilbudet.

I Oslo ligger det an til at mange bydeler må kutte millioner i sine budsjetter for 2002. I en bydel skriver bydelsdirektøren i lokalavisen at "ostehøvelprinsippet" ikke kan brukes mer enn det allerede er brukt. Det er redusert der det kan reduseres – "og litt til". Og nå har politikerne bestemt at det skal vurderes ytterligere kutt i de lovpålagte tjenestene. Det er ikke bare Oslo kommune som sliter med økonomien.

Da er det viktig å holde fast ved følgende: En kommune kan ikke uten videre foreta slike nedskjæringer – uansett hvor tvunget de måtte føle seg av budsjettsituasjonen eller andre hensyn. Det må først fattes konkret vedtak om hvilket tjenestetilbud som etter nedskjæringene skal gis til hver enkelt bruker av tjenesten. Skriftlig melding om slikt vedtak må sendes hver enkelt tjenestemottaker.

I disse vedtakene må kommunen redegjøre uttrykkelig for begrunnelsen for den nedskjæring som finner sted i forhold til den enkelte bruker. Dette gjelder også dersom begrunnelsen for reduksjonen er rent økonomisk og knyttet til en foreliggende budsjett-si-

tuasjon. I begrunnelsen må det fremgå hvorfor kommunen mener tilbudet fortsatt er forsvarlig og ikke går under det minstekrav på tjenester den enkelte har rettslig krav på.

Det innebærer at kommunen må ta uttrykkelig stilling til de faktiske konsekvensene for hver tjenestemottaker av de nedskjæringer som vedtas.

Vedtak må være konkret utformet

"Ostehøvel-prinsippet" er fristende å ty til for en kommune. Tar vi bare litt fra alle, merkes det ikke så godt. Og tåler de den lille nedskjæringen, tåler de også den neste.

Hvis et vedtak er upresist utformet, blir det ikke så tydelig at det skjer nedskjæringer.

Dersom et vedtak mangler angivelse av timetall for tjenesten, kan kommunen falle for fristelsen til å la være å fatte nytt vedtak ved nedskjæringer – fordi det nye tilbudet fortsatt kan sies å være innenfor vedtaket.

Dersom vedtaket sier at det skal gis 4 timer støttekontakt i uken, blir det tydelig at det skjer en nedskjæring når tilbudet endres til 3 timer. Da blir det også helt tydelig at det må fattes nytt vedtak.

Derfor er det viktig å sørge for at det vedtaket du har er så konkret utformet at det blir helt tydelig når det skjer nedskjæringer som krever nytt vedtak.

Hvis du har et vedtak som ikke er konkret utformet, bør du kreve at det konkretiseres. Og hvis kommunen reduserer tilbudet ditt, bør du i alle fall kreve at det skjer gjennom nytt vedtak.

Selv om det ikke fremgår uttrykkelig i det gamle vedtaket hva du tidligere mottok av tjenester, kan du i en klage vise til hvilket tilbud du faktisk mottok – og til at det nye tilbudet faktisk er redusert. Og – dersom kommunen skjærer ned uten å fatte vedtak, kan du ta dette direkte opp med fylkesmannen.

For trangt budsjett kan gjøre alle enkeltvedtak ugyldige

Sivilombudsmannen har understreket at det er en sammenheng mellom budsjetttrammer og vedtak – en sammenheng som gjør at alle vedtak som er fattet innenfor for snevre budsjetttrammer kan være ugyldige.

Ofte er politikere som fastsetter budsjetttrammen for sosialtjenester ikke kjent med det samlede behov for tjenester som foreligger. Da kan budsjettet bli for lite til å dekke behovet. I så fall blir situasjonen for saksbehandlerne at de må fordele tjenester innenfor den rammen som finnes – og ikke tildele tjenester etter behov.

Du som trenger tjenester bør i søknaden – eller i samtale med saksbehandleren – beskrive det behovet du har for tjenester så konkret som mulig. Det du sier om ditt behov skal gjengis i vedtaket, og det skal fremgå om kommunen er enig i din beskrivelse av behovet.

Gir kommunen deg mindre tjenester enn du har bedt om, skal det fremgå hvorfor – om kommunen er uenig i din beskrivelse av behovet, eller om økonomi er begrunnelsen. Kuttet det i tilbudet slik at behovet ikke lenger dekkes på en forsvarlig måte, er vedtaket ugyldig.

Kort om klageadgangen

Vedtak etter sosialtjenesteloven kan påklages til fylkesmannen. I en klage bør du beskrive helt konkret hva i vedtaket det er du er misfornøyd med.

Klagen skal sendes til det kontoret eller den avdelingen i kommunen som fattet vedtaket, og som først skal behandle klagen. Kommunen kan bestemme at klagen skal tas til følge. Dersom kommunen ikke vil ta klagen til følge, skal saken sendes videre til fylkesmannen for endelig behandling.

Det er bestemt i forvaltningsloven at det i alle vedtak skal det være informasjon om retten til å klage og om fremgangsmåten – enten tatt inn i slutten av vedtaket, eller vedlagt som et informasjonsskriv. Kommunen har også plikt til å gi råd og veiledning hvis du kontakter dem med spørsmål om klage.

Advokat Petter Kramås

Vergemålsloven i strid med FN-konvensjonen

Berit Vegheim, daglig leder i Stopp diskrimineringen, er ikke det minste i tvil: Den nye vergemålsloven er i strid med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Berit Vegheim.

JENS PETTER GITLESEN

Få har arbeidet mer og grundigere med problematikk knyttet til diskriminering av mennesker med nedsatt funksjonsevne enn Berit Vegheim. Nå fortiden er hun svært opptatt av Norges etterlevelse av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Hun er ikke nevneverdig imponert over Norges interesse i å etterleve konvensjonen.

Hvordan kan du hevde at den nye vergemålsloven er i strid med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne?

Også etter den nye vergemålsloven kan man umyndiggjøre folk helt eller delvis. FN konvensjonen tillater ikke noen form

for umyndiggjøring.

Men vergemålsloven er jo ny, den ble iverksatt i fjor sommer. Forstår ikke departementets jurister FN-konvensjonen? Er Stortinget ført bak lyset?

Den nye vergemålsloven er ikke så veldig ny. Vergemålsutvalget ble nedsatt i 2001 og avga sin innstilling i 2004, lenge før vi fikk noen FN-konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det gikk lang tid fra tidligere justisminister Odd Einar Dørum mottok lovforslaget til Stortinget vedtok loven. I mellomtiden hadde vi fått FN-konvensjonen. En har dessverre ikke jobbet nok med å tilpasse loven til konvensjonen.

Mange handler åpenbart på en slik måte at de ødelegger for seg selv. Mange forstår for

eksempel ikke konsekvensen av avtaler som de inngår og forpliktelser som de pådrar seg. FN-konvensjonen kan umulig si at en aldri kan gripe inn og sikre at mennesker som ikke ser konsekvensen av egne handlinger ødelegger for seg selv?

FN-konvensjonen sier at de som trenger det, skal få hjelp og støtte til å fatte beslutninger som er i samsvar med sine egne ønsker og behov. Det er stor forskjell på å få hjelp til å treffe egne beslutninger og det å ta fra folk retten til f.eks. å inngå avtaler. FN-konvensjonen gir en ny måte å tenke på. Vi skal ikke ha verger som tar beslutninger på vegne av noen, vi skal ha personer som hjelper den enkelte til å ta gode beslutninger i samsvar med egne ønsker og behov.

Hvordan skal Norge kunne etablere systemer som sikrer at den enkelte får hjelp til å treffe beslutninger ut i fra egne ønsker og behov?

Vi må starte med å finne ut om det er andre land som har kommet lenger enn oss. Vi kan lære av både Canada og Australia. Vi må lære opp folk til å tenke på en ny måte, ikke slik som i dag at vergene tror de vet andres beste. De må læres til å finne ut hva folk vil og hva de ønsker. Dette er vanskelig, og derfor må vi jobbe mye med å få det til.

Vil du gi bort et medlemskap i julegave?

Gi bort et NFU-medlemskap i julegave til en du tror vil ha glede og interesse av det.

Som medlem i NFU:

- Får du mulighet til å delta på kurs og aktiviteter i ditt lokal og fylkeslag
- Får du tilsendt medlemsbladet Samfunn for alle 5-6 ganger pr år
- Mulighet for gratis juridisk rådgivning
- Anledning til å delta på NFUs organisasjons- og ferieleir
- Støtter du opp om NFUs arbeid med å bedre levekårene for mennesker med utviklingshemning!

For mer informasjon og innmelding, se www.nfunorge.org

Etter å ha mottatt registrering av gavemedlemsskapet, vil vi sende deg et gavekort som kan overrekkes mottakeren av medlemskapet.

ønsker alle våre lesere en riktig god jul

Forskere med erfaring

SAFO har gjennom årene hatt forespørsler om å delta i referansegrupper i forskningssammenheng. Men det er langt mer omfattende medvirkning og deltakelse som ble beskrevet på konferansen, «Brukermedvirkning i helseforskning, fra ord til handling» i november.

VIGDIS ENDAL
DAGLIG LEDER I SAFO

Konferansen skulle inspirere til bedre og mer nyttig forskning ved å presentere erfaringer fra brukermidvirkning, og ble arrangert av Nasjonalt kunnskapssenter for helse-tjenesten, Diakonhjemmet Sykehus, Forskningsrådet og FFO.

Med fra starten

Konferansens tema var brukermidvirkning i helseforskning, hvor det er snakk om at pasienter kommer inn allerede i diskusjonen om hva det skal forskes på. Flere innledere påpekte at forskning ofte lar være å forske på områder som brukere er interessert i, men mer hva fagpersoner og forskere er interessert i.

Helseforskere kan glemme hvor vanskelig det er å leve med sykdom, mens pasienter ofte nettopp ønsker å vite mer om muligheter her. Bruker-midvirkning og pasientdeltakelse i forskning kan gjøre forskningen mer aktuell for pasientene.

Samarbeidet med pasienter skjer både i planlegging og gjennomføringen av selve forskningen, for eksempel ved viktige bidrag i diskusjon om metode og utarbeiding av spørreskjemaer. En forsker med erfaring fra å være pasient, kan kanskje få fram mer og annen informasjon enn en forsker kun med en teoretisk inngang til temaet. Og ikke minst kan det være nyttig med brukermidvirkning og

pasientdeltakelse i formidlingen av resultatene.

Forskere med erfaring

Et eksempel på forskning både med brukermidvirkning og deltakelse fra personer med egenerfaring, er prosjektet «Mitt hjem – min arbeidsplass», et samarbeidsprosjekt i Midt-Norge. Målet med forskningsprosjektet var å «bedre livskvalitet hos personer med utviklingshemning gjennom en opplevelse av reell innflytelse og selvbestemmelse i eget liv, i trygghet om at de individuelle hjelpebehov blir dekket». Temaet som ble undersøkt var utviklingshemmedes mulighet til å si ifra hvordan de vil ha det i hverdagen. Det ble ansatt medforskere med utviklingshemning, og dermed kom viktig kompetanse inn i prosjektet. Les gjerne mer om dette prosjektet på NFUs hjemmeside, og se filmene der om problemer som kan oppstå, og arbeidsheftet som er utarbeidet for å snakke om filmene.

Prosjektet «Slik vil jeg ha det», om selvhevdelse og selvbestemmelse hos mennesker med utviklingshemning, er en videreføring av «Mitt hjem – min arbeidsplass». Dette prosjektet pågår nå, og har også medforskere med utviklingshemning, og brukermidvirkning fra NFU i styringsgruppe og referansegruppe.

Også utfordringer

Aktiv brukermidvirkning og deltakelse i forskning krever holdningsendring, tydelige roller, ansvar og oppgaver. Det må settes av både tid og midler, og det må gis opplæring.

En nasjonal arbeidsgruppe i helseforetakene har kommet med forslag til retningslinjer og tiltak for brukermidvirkning i helseforskning i Norge. Vi kan forvente at forskningsprosjekt lettere vil få midler framover, hvis brukermidvirkningen og deltakelse fra berørte grupper er god. Og vi kan nok forvente at SAFO-organisasjonene får flere invitasjoner til å delta i forskning framover, og derfor også bli enige om vår rolle i dette landskapet.

Vigdis Endal.

Kultursamling i Hordaland

Den 25. og 26. oktober ble Kultursamlingen til Hordaland fylkeslag arrangert. Med 160 deltakere var det rekordoppslutning.

AV: JENS PETTER GITLESEN

På samlingen kunne deltakerne velge mellom ulike aktiviteter som idrett, dans, musikk, kunst og håndverk, musikk og bevegelse, data/media, teater, tillitsvalgt og likemannsopplæring. Idrett var den aktiviteten som tiltrakk seg flest deltakere.

Hordaland fylkeslag har i en årrekke maktet å opprettholde to store årlige arrangementer. I tillegg er det god aktivitet i mange av lokallagene, god rekruttering av medlemmer og tillitsvalgte.

Når fylkeslaget i tillegg er aktive med å etablere nye lokallag, ser framtiden lys ut for NFU i Hordaland.

Fylkesstyremedlem Ørjan Wold.

Den kritiske stemmen

Alle deltakerne trivdes på Kultursamlinga til NFU Hordaland. Tilbakemeldingene var positive. Men det var en kritisk stemme.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

Ørjan Wold er medlem av fylkesstyret i NFU Hordaland og er aktiv i NFU Indre Hardanger lokallag. Han er opptatt av at utviklingshemmede skal kunne ha gode liv og at NFU skal være organisasjonen som arbeider for en god politikk for utviklingshemmede.

Oppslutningen om aktivitetene på Kulturhelga var god, men Ørjan Wold forteller om såpass liten interesse om «Aktiv i egen organisasjon» at kurset måtte avlyses.

- «Aktiv i egen organisasjon» er noe av det viktigste vi har i NFU, sier Ørjan Wold. Personer med utviklingshemning må bli flinkere til å delta i organisasjonen og flinkere til å arbeide med politiske spørsmål. «Aktiv i egen organisasjon», er et middel til akkurat det, fortsetter Ørjan Wold.

Ørjan Wold lover å ta saken opp i fylkesstyret, i håp om bedre påmelding til «Aktiv i egen organisasjon» til neste samling.

Erlandsens Conditori på Stortinget

Erlandsens Conditori og deres utfordringer ble til en nasjonal politisk sak da stortingsrepresentant Erlend Wiborg (FrP) stilte spørsmål til arbeids- og sosialminister Robert Eriksson om hvordan en kunne sikre de ansatte den hjelp og støtte som de trenger for å drive konditoriet videre.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN
FOTO: STORTINGET ©

Erlend Wiborg (FrP) og Kim, Malin og Daniel fra Erlandsens Conditori.

Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson påpekte at en rekke forslag til tiltak var under utarbeidelse i regjeringen. Spesielt trakk statsråden fram ordningen med lønnstilskudd. Statsråden roste gründerne fra Halden.

– Før jeg gikk inn i salen, og før vi startet denne interpellasjonsdebatten, fikk jeg gleden av å møte Marlin, Kim og Daniel. Dette er uten tvil tre kreative, tre fremoverlente og tre skapende mennesker som har vært med på å skape sin egen arbeidsplass, som skaper en egen virksomhet, som leverer på samme måte som alle andre ordinære virksomheter gjør, og som gjør det med entusiasme, pågangsmot og stolthet. Den gnisten vi ser i disse menneskene skal vi ta vare på. Den gnisten vi ser i Marlin, Kim og Daniel, skal vi lage arbeidsmarkedspolitikk på og lage politiske løsninger og tiltak på fremover, som gjør at flere mennesker får den gnisten og får den muligheten i vårt samfunn, sa arbeids- og sosialminister Robert Eriksson.

Erlandsens Conditori og folkene som hjelper til for å sikre driften ved konditoriet høstet ros fra samtlige stortingsrepresentanter som deltok i debatten.

Lise Christoffersen (Ap) syntes statsråden var lite konkret i sin omtale av hva som kunne gjøres og hvordan videre drift ved Erlandsens Conditori kunne sikres. Hun påpekte at personer med utviklingshemning ofte er taperne når arbeidsmarkedspolitikken utøves. Hun lovet å komme tilbake til saken under behandlingen av statsbudsjettet. I forslaget fra regjeringen, er det lagt opp til en viss reduksjon i antallet tiltaksplasser i VTA. Lise Christoffersen uttrykte også bekymring for regjeringen som i liten grad trekker inn funksjonshemmedes organisasjoner i politikktutforming. Hun viste til utvalget som barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne nedsatte for å sikre målsetningene i politikken for mennesker med utviklingshemning. NFU fikk ikke være med i det utvalget.

Arve Kambe (H) er leder av Stortingets arbeids- og sosialkomité. Kambe innrømmet at nasjonale myndigheter i for liten grad har tenkt på tiltak for mennesker med utviklingshemning som starter egen virksomhet. Videre påpekte han betydningen av å satse mer på arbeid i det ordinære arbeidslivet og det å benytte lønnstilskudd

som virkemiddel.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) deltar for tiden i budsjettforhandlingene med regjeringspartiene. Han lovet å arbeide for flere tiltaksplasser i de forhandlingene og påpekte at KrF allerede har foreslått 1000 nye tiltaksplasser, hvor 200 skal være VTA.

– Statsråden ville ikke forskuttere budsjettarbeidet. Det skal ikke jeg heller, men jeg kan i hvert fall varsle tydelig at Kristelig Folkeparti skal bidra til å gjøre det bedre gjennom de forhandlingene som er nå. Jeg tror statsråden kan slappe helt av,

Lise Christoffersen.

Arve Kambe.

Kjell Ingolf Ropstad.

Per Olaf Lundteigen.

det blir i hvert fall ikke en dårligere sosial profil når det endelige budsjettet blir lagt fram. For, som statsråden sa, Kristelig Folkeparti er kjempefornøyd med det regjeringen gjør når det gjelder VTA, med det arbeidet som det er lagt opp til der – at en lovfester retten til VTA, sa Kjell Ingolf Ropstad.

Per Olaf Lundteigen (Sp) etterlyste en langt sterkere satsning på tidsbestemt og tidsubestemt lønnstilskudd. Han roste statsrådens utsagn om regjeringens vilje til å satse på arbeidsmarkedstiltak, og han ventet på å se noe til denne satsningen. Lundteigen fryktet regjeringens snakk om «fleksibilitet» i arbeidslivet, fordi det egentlig var det samme som mer usikkerhet.

Kirsti Bergstø (SV) påpekte at det er en dokumentert mangel på 4600 VTA-plasser for mennesker med utviklingshemning. Stiller en spørsmålet om hvem i arbeidsfør alder som ikke har behov for arbeid, vil svaret være omtrent ingen. Alle med utviklingshemning trenger egentlig arbeid. Kirsti Bergstø minnet også

arbeidsministeren om løftene hans fra forrige stortingsperiode, da han ville øke bevilgningene til arbeidsmarkedstiltakene med 1,36 milliarder kroner og øke antallet VTA-tiltak med 2000. Med slike løfter syntes Kirsti Bergstø det var underlig at statsråden ikke hadde økt antall VTA-tiltak i sitt forslag til statsbudsjett.

Wenche Olsen (Ap) er godt kjent med Erlandsens Conditori. Hun bor i Halden og vet at kommunen har en svært dårlig økonomi. Kommunen har kuttet i tjenestene til personer med utviklingshemning og vil komme til å kutte mer. Wenche Olsen ba regjeringen bevilge mer penger til de fattige kommunene, slik at alle med utviklingshemning kunne få gode tjenester og et bra dagtilbud. Hun etterlyste også statsrådens forslag fra forrige stortingsperiode:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en opptrappingsplan, innen februar 2013, som ivaretar intensjonen om at personer med utviklingshemning får tilpasset utdanning hvor målsettingen er arbeid, reell arbeidsevnevurdering og en egnet arbeidsplass.»

– I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2015 synes arbeidsministeren kanskje litt å ha glemt sine tidligere kampsaker. Det er vanskelig å finne satsingen på arbeidsmarkedstiltak. Så jeg håper ministeren tar med seg sine tidligere forslag fra sin tid i opposisjon inn i innspurten av budsjettforhandlingene, og finner plass til noen svært tiltrengte, gode arbeidslivstiltak for dem med nedsatt arbeidsevne, avsluttet Wenche Olsen.

Bente Stein Mathisen (H) vektla betydningen av at også elever med utviklingshemning fikk en god og praktisk rettet yrkesopplæring. Hun oppfordret statsråden til å tenke nytt når det gjaldt arbeidsmarkedstiltak.

– Det er viktig å se det enkelte mennesket, og ikke la skepsis og systemer stå i veien for de gode løsningene. I arbeidet med å inkludere flest mulig må vi slippe alle gode krefter til, avsluttet Bente Stein Mathisen.

Kirsti Bergstø.

Wenche Olsen.

Bente Stein Mathisen

Atlas-alliansen om statsbudsjettet:

Funksjonshemmede vinner frem

- Regjeringen har for alvor tatt inn over seg at folk med funksjonshemning tilhører de aller fattigste og utstøtte. Det er flott at gruppen nå endelig blir prioritert i målformuleringene. - Nå håper vi bare det følges opp reelt i den endelige fordelingen av bistandsmidlene, sier Arnt Holte, styreleder i Atlas-alliansen.

Arnt Holte.

TEKST: ANNE NYEGGEN, ATLAS-ALLIANSEN

FN regner med at rundt 15 % av verdens befolkning har en eller annen form for funksjonshemning. Dette tallet er sannsynligvis større i fattige land og spesielt i områder i konflikt og krig. Atlas-alliansen mener derfor at minimum 15 % av all bistand og humanitær hjelp øremerkes funksjonshemmede.

- Børge Brende lover skolegang til en million flyktningbarn. Dette betyr at minimum 150 000 funksjonshemmede barn på flukt skal få skolegang. Vi er svært tilfreds hvis dette skjer, sier Holte, assisterende generalsekretær i Norges Blindeforbund og styreleder i Atlas-alliansen. Regjeringen melder også at de avsetter 2,4 milliarder til utdanning, både i bistand og humanitært arbeid, og viser spesielt til at grupper som barn på flukt, jenter og funksjonshemmede er de som skal prioriteres. Det er en økning på 550 millioner kroner. - Dette er en svært viktig satsing, ikke minst for

funksjonshemmede barn som står for nesten halvparten av dem som ikke får skolegang. Støtten til funksjonshemmede barns skolegang må derfor være tilsvarende, sier styrelederen i Atlas-alliansen.

Ingen økning for sivilsamfunnene

Holte viser også til at støtten til sivilsamfunnet står på stedet hvil. - Dette kan være alvorlig hvis vi med det får problemer med å øke vår innsats, som er sårt tiltrengt.

Samtidig ser vi at regjeringen fremhever sivilsamfunnets innsats. I statsbudsjettet fremheves det sivile samfunn som en viktig partner for erfaring og kunnskap, og for implementering av prioriterte innsatser. Atlas-alliansens kompetanse trekkes frem som en sentral ressurs i arbeidet med å integrere barn med nedsatt funksjonsevne bedre i utdanningssystemene. - Vi håper med

dette å kunne regne med bidrag til våre prosjekter, som særlig retter seg mot funksjonshemmede barns skolegang, bedre helsetilbud for funksjonshemmede og styrking av funksjonshemmedes rettigheter generelt, sier Arnt Holte.

Sjekkliste for inkludering av funksjonshemmede

Regjeringen legger opp til en sjekkliste på politikktutforming hvor alle tiltak i organisasjoner for bistand og humanitært arbeid skal vurderes hvorvidt funksjonshemmede er inkludert. Atlas-alliansen har i flere år jobbet for å få på plass rapportering på hvordan norsk bistand ivaretar og inkluderer funksjonshemmede, forteller Holte.

- Dette har vi bedt om i lang tid, og endelig er det på plass. Det har enormt stor betydning for at funksjonshemmede skal få nytte godt av prosjekter både på utvikling og humanitær innsats. Vi

har mast lenge, og driver også kurs for utviklingsorganisasjonene om hvordan de rent praktisk går frem for at funksjonshemmede skal bli inkludert. Dialogen som regjeringen ønsker for å sikre at funksjonshemmedes behov blir ivaretatt, blir viktig for oss og våre partnere, sier Holte.

Kraftig kutt i informasjonsstøtten til organisasjonene er dramatisk

Regjeringen foreslår å kutte 31 millioner i informasjonsstøtten til opplysningsarbeidet i organisasjonene, en 33 % reduksjon av den totale informasjonsstøtten. - Dette er svært alvorlig for befolkningens tilgang til informasjon om internasjonale spørsmål, sier Morten Eriksen, daglig leder i Atlas-alliansen. Han viser til at støtten har betydd mye for alliansens gjennomslag i norsk politikk. - Vi kan blant annet takke informasjonsstøtten for at funksjonshemmede nå blir inkludert i norsk bistandsarbeid og humanitær innsats, sier Eriksen.

- Samtidig ser vi at regjeringen vil at støtten knyttes mer opp til arbeid med ytringsfrihet og informasjon fra land med bistandsaktiviteter. Dette er vi svært spent på å få utdypet. Funksjonshemmede i fattige land lider under at de ikke blir hørt eller sett. Dette står sentralt i vårt arbeid i mange land, sier Eriksen.

Det endelige statsbudsjettet

Venstre og KrF har kommet med alternative og strålende inkluderende forslag til bistandsbudsjett. De støtter utdannings-satsingen, men står hardt på at bistandsbudsjettet skal være 1 % av statsbudsjettet. Dette betyr en økning på i underkant av 500 millioner. Ekstra tommel opp for Venstre som også setter av penger til funksjonshemmede. Begge vil prioritere fattigdomsbekjempelse, humanitær bistand og nødhjelp. Atlas-alliansen er optimistisk med tanke på informasjonsstøtten, ettersom begge partiene er imot at den kuttes.

Det endelige statsbudsjettet blir lansert i disse dager. Alle komiteenes budsjettinnstillinger skal være ferdig behandlet i Stortinget senest 15. desember.

Humor – et viktig verktøy for å få saker på agendaen!

Crippen er en av de mest anerkjente funksjonshemmede tegneserietegnerne i verden. Han bruker humor for å belyse viktige problemstillinger.

«Cripple» på engelsk refererer til en person som ikke kan gå, og etter at Dave Lupton begynte å bruke rullestol, tok det ikke lang tid før han lagde sitt nye alter ego; Crippen. I løpet av få år ble Crippen et kjent navn blant funksjonshemmede i Storbritannia. Han har brukt rullestol i mange år nå, og møter fortsatt daglig holdninger og hindringer som inspirerer han til å tegne det komiske, og noen ganger det absurde, i situasjonen. Tegningene identifiserer barrierer som mennesker med nedsatt funksjonsevne ofte møter i samfunnet, samtidig som han klarer å fokusere på humor. Crippen har oppdaget at tegneseriene hans kan åpne mange dører som ofte er lukket når temaer om funksjonshemmede skal tas opp. I løpet av 20 år har han fått et rykte på seg for å være både konfronterende og utfordrende. Hans

tegninger har dukket opp i utallige aviser, på TV og i filmer, og det sies at det henger en tegning på veggen hjemme hos Tony Blair.

Trenger du en god latter? Gå gjerne inn på Crippens hjemmeside www.crippencartoons.co.uk/

Hva foregår i Europa?

NFU er medlem av Inclusion Europe. Dette er en organisasjon som har medlemsorganisasjoner i 40 europeiske land. Inclusion Europe får driftsstøtte fra EU og får medlemskontingent fra de organisasjonene som er medlem. Sammen med prosjektmidler er dette inntektene i organisasjonen. Inclusion Europe er opptatt av at EU skal føre en politikk som ivaretar interessene til mennesker med utviklingshemning og deres familier.

TEKST: HELENE HOLAND

Helene Holand

Inclusion Europe er blant annet ansvarlig for prosjekter som «Informasjon for alle» en veileder for hvordan informasjon kan skrives lettlest, «Alle har stemmerett» om retten til å stemme ved valg og «Det å være tillitsvalgt». Inclusion Europe har en egen undergruppe EPSA (European Platform for Self Advocates) for organisasjoner av og med personer med utviklingshemning. «Aktiv gruppa» til NFU er medlem av EPSA.

Inclusion Europe er også opptatt av hvordan europeiske land implementerer FN konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.

Inclusion Europe har hatt et spesielt fokus på artikkel 12 likhet for loven, artikkel 19 retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet og artikkel 24 utdanning.

NFU har de siste åtte årene hatt et medlem i styret i Inclusion Europe, tidligere forbundsleder Helene Holand. I fire år var landstyremedlem Anne Jorunn Økland medlem av styret i EPSA. Mer informasjon om Inclusion Europe og EPSA finner dere på www.inclusion-europe.com

I mange land stiller man spørsmål om hvordan vi kan være med å hjelpe personer med utviklingshemning med å ta avgjørelser og benytte seg av den rett de har etter artikkel 12 i konvensjonen. Inclusion Europe har derfor laget en egen side, www.right-to-decide.eu/, der vi finner gode eksempler på hvordan vi kan gi støtte til å ta egne valg.

Inclusion Europe er medlem i EDF, the European Disability Forum. Dette er en europeisk paraplyorganisasjon. Organisasjoner for funksjonshemmede grupper, som Inclusion Europe, kan være medlem i EDF, det kan også nasjonale paraplyorganisasjoner. Fra Norge er det FFO som er medlem. Fra våren 2013 har tidligere forbundsleder Helene Holand vært styremedlem i EDF, foreslått fra Inclusion Europe.

EDF samler funksjonshemmede i Europa og har siden starten i 1996 jobbet for like rettigheter i alle europeiske land. Saker som angår personer med nedsatt funksjonsevne skal bli tatt av og sammen med funksjonshemmede. EDF definerer arbeidet med å sikre funksjonshemmedes rettigheter som et menneskerettighetsspørsmål. EDF representerer 80 millioner europeere med nedsatt funksjonsevne.

EU har ratifisert FN konvensjonen om rettighetene til funksjonshemmede, og EU offentliggjorde i juni i år sin første rapport om implementering av FN konvensjonen. EDF arbeider nå med en alternativ rapport, en rapport som tar fram funksjonshemmedes syn på implementering av konvensjonen. EDF jobber også med viktige saker som å få et felles kort for funksjonshemmede i Europa, et kort som kan sammenlignes med vårt ledsagerbevis men rekker videre enn det. De jobber med funksjonshemmedes rettigheter som passasjerer, er opptatt av universell utforming og tilgjengelighet på tog og andre transportmidler. De er også opptatt av samarbeid med organisasjoner i andre land og verdensdeler, og Europas forpliktelser etter artikkel 32 i konvensjonen. Mer informasjon om EDF finner dere på www.edf-feph.org.

EPSA

EPSA, The European Platform for Self Advocates, er en egen gruppe innenfor Inclusion Europe som består av nasjonale organisasjoner og aktive tillitsvalgte med utviklingshemning fra hele Europa. NFU sin gruppe "Aktiv i egen organisasjon" har vært medlem av EPSA siden 2005.

Konferansen "growing up with an intellectual disability" ble arrangert i Belfast 15. – 17. mai 2014. NFU fikk støtte fra Utenriksdepartementet til å kunne delta i denne konferansen samt delta i EPSAs generalforsamling.

Innholdet i konferansen var delt i 3 temaer:

Om meg

- Tidlig stimulering,
- Påvirkningsarbeid
- Det å bli selvstendig

Om oss:

- Min familie og jeg
- Støtte og veiledning til familier

Om deg

- Om nabolaget og meg selv
- Bygge et inkluderende samfunn der alle er velkommen

NFU sin representant Tom Roger Ramsøskar holdt innlegg om hva som er viktig å tenke på når en skal delta på en konferanse. Han la frem nyttige punkter som en må tenke på før, under og etter en konferanse på

engelsk. Andre innlegg på konferansen var hovedsakling temaer om at personer med utviklingshemning ønsker å bestemme mer over sin egen hverdag.

Deltakerne på konferansen og EPSA generalforsamling var Tom Roger Ramsøskar og Jacob Holand med Ragna B. Langlo og Helene Holand som ledsagere.

Fra venstre: Tom Roger Ramsøskar, Jakob Holand, Ragna B. Langlo og Helene Holand.

NFUs ansatte

Ann-Elisabeth Grønhaug

Organisasjonskonsulent

T: 22 39 60 69 / 95 15 55 89

E-post: ann-elisabeth@nfunorge.org

John-Harald Wangen

Kontorfullmektig.

T: 22 39 60 56 / 90 09 84 99

E-post: wangenjh@nfunorge.org

Elise Bjåstad

Bistandsrådgiver

T: 22 39 60 64 / 95 13 22 28

E-post: elise@nfunorge.org

Kristine Vierli

Juridisk rådgiver.

T: 22 39 60 63 / 90 98 24 00

E-post: kristine@nfunorge.org

Frode Hauglin

Controller

T: 22 39 60 59 / 99 63 03 42

E-post: frode.hauglin@nfunorge.org

Pia Charlotte Ribsskog

Sekretær

T: 22 39 60 50 / 41 67 38 16

E-post: pia@nfunorge.org

Hedvig Ekberg

Juridisk rådgiver.

T: 22 39 60 54 / 97 12 32 18

E-post: hedvig@nfunorge.org

Tone Lill Hammerlund

Organisasjonsjef

T: 22 39 60 55 / 90 98 34 94

E-post: tone@nfunorge.org

Helene T. Strøm-Rasmussen

Bistandsrådgiver.

T: 22 39 60 54 / 90 07 40 60

E-post: htstr@nfunorge.org

Vibeke Seim-Haugen

Generalsekretær

T: 22 39 60 57 / 91 30 30 85

E-post: vseim-haugen@nfunorge.org

Jenny Schaanning

Bistandsrådgiver

T: 22 39 60 67 / 92 43 67 48

E-post: jenny@nfunorge.org

Bitten Munthe-Kaas

Journalist i Samfunn for Alle

T: 22 39 60 61 / 92 83 68 09

E-post: bittenmk@yahoo.com

Pasient- og brukarombudet

Finnmark tlf.: 78 41 72 40

Troms tlf.: 77 64 24 33

Nordland tlf.: 75 54 79 10

Nord-Trøndelag tlf.: 74 11 14 60

Sør-Trøndelag tlf.: 73 89 78 00

Møre og Romsdal tlf.: 71 57 33 13

Sogn- og Fjordane tlf.: 57 82 50 60

Hordaland tlf.: 55 21 80 90

Rogaland tlf.: 51 51 86 66

Hedmark tlf.: 62 55 14 90

Oppland tlf.: 65 55 14 90

Buskerud tlf.: 32 26 66 00

Telemark tlf.: 35 54 41 70

Vest-Agder tlf.: 38 17 69 20

Aust-Agder tlf.: 37 01 74 91

Vestfold tlf.: 33 34 77 90

Østfold tlf.: 69 20 90 90

Akershus tlf.: 22 93 80 90

Oslo tlf.: 23 13 90 20

Teaterhelg i Indre Hardanger lokallag

NFU Indre Hardanger lokallag arrangerte teaterhelg i Meieriet Kulturhus 1-2 november. Interessen var stor og deltakerne mange. Instruktør Ingeborg Rovers er kunnskapsrik og entusiastisk. Lørdag fra kl.10.00 til kl.18.00 var det øving. Øving var også på programmet hele søndagen frem til forestillingen kl. 17.00. Gjentakelser og finpuss må til.

Øving, gjentakelser og finpuss ga resultater. Forestillingen hadde en såpass imponerende virkning på publikum at NFU Indre Hardanger allerede har bestemt at suksessen skal gjentas.

NFU Bømlo lokallag er 40 år

Hele 85 av Bømlo lokallags rundt 100 medlemmer deltok på festen som ble arrangert på ungdomshuset på dagen 40 år etter lokallaget ble stiftet.

JENS PETTER GITLESEN

Musikken sto The Jokers for, Bømlobandet som utelukkende består av mennesker med utviklingshemning. Varaordføreren holdt en flammende tale. Lokalet var fylt med kaker og alkoholfri champagne. Til og med to Bømlo-issur hadde på passende vis forvillet seg inn i lokalet.

Tidligere på dagen hadde The Jokers opptrådd på kjøpesenteret i Svortland, hvor lokallaget presenterte jubileumsboken «Frå omsorg til likeverd».

NFU Bømlo lokallag imponerer med

en stor medlemsmasse, rundt 100 medlemmer i en befolkning på 11000 innbyggere, høy aktivitet, både sosialt, politisk og på likemannsfeltet. Om det er genene til Bømlobuen eller om det er klima som forklarer NFU sin styrke, er jeg usikker på. Både med hensyn til klima og gener, er det mye til felles med Stord, Fitjar og Austevold som også har svært sterke lokallag.

Vi gratulerer NFU Bømlo lokallag med 40 år! Alt tyder på at lokallaget vil fortsette sitt imponerende arbeid.

Oppnevning av verge

NFU har fått medhold i en klage vedrørende valg av verge. Statens sivilrettsforvaltning har omgjort eget vedtak.

NFU ble kontaktet av mor vedrørende oppnevning av verge for hennes sønn. En utenforstående, i dette tilfelle en advokat, ble oppnevnt for hennes sønn. Dette til tross for at foreldrene og Oslo universitetssykehus mente at mor ville være best egnet til å ivareta sønnen gjennom vergeoppdraget.

Både Fylkesmannen og Statens sivilrettsforvaltning la i sine begrunnelser til grunn kommunens ønske om å ha en utenforstående. På grunnlag av dokumentene i saken mente NFU at det var grunnlag for å be Statens sivilrettsforvaltning om å omgjøre eget vedtak.

Etter å ha gjennomgått NFUs anførsler og sakens dokumenter har Statens sivilrettsforvaltning kommet til at det i denne saken er riktig å omgjøre eget vedtak og oppnevne mor som verge. Statens sivilrettsforvaltning har i sitt nye vedtak blant annet sagt følgende «Det er i vedtaket vist til overformynderiets begrunnelse om at tidligere erfaringer fra lignende saker tilsier at det fungerer best med en utenforstående og ikke nær familie som hjelpeverge.

Det kan synes som om dette har hatt betydning for vår vurdering i saken. Etter en ny gjennomgang av saken, kan vi ikke se at det i vårt vedtak av 26. november 2013 ble foretatt en konkret og individuell vurdering av XXs behov og interesser i forbindelse med valg av verge. Det er altså i vurderingen utelatt sentrale hensyn».

Statens sivilrettsforvaltning konkluderer med at mor må ansees å være best egnet som verge fordi hun kjenner sønnens historie, hans diagnose og hans behov.

NFU er glad for at Statens sivilrettsforvaltning valgte å se på saken igjen. Vi er så klart også veldig glad for at utfallet av den nye behandlingen ble et annet enn tidligere.

Brukerstyrt personlig assistanse rettighetsfestes

Den 1. januar 2015 blir brukerstyrt personlig assistanse en rettighet for svært mange. En ny rettighet er det samme som at mange får nye muligheter til å utforme tjenestetilbudet.

JENS PETTER GITLESEN

I dag har kommunene en plikt til å ha en ordning med brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Ingen har i dag rett til BPA. Kommunens plikter i omsorgstjenesten finner vi i helse- og omsorgstjenesteloven. Tjenestemottakers rettigheter uttrykkes i pasient- og brukerrettighetsloven.

Hva er BPA?

BPA er en måte å organisere praktisk og personlig assistanse til funksjonshemmede. De fire grunnprinsippene som BPA er bygget på, slår fast retten til at tjenestemottakeren selv – innenfor rammene av vedtaket – bestemmer HVEM som skal assistere, HVA man vil assisteres med, NÅR og HVOR assistansen skal gis. Disse fire grunnprinsippene for BPA er nedfelt i alle styringsdokumenter om BPA.

Tjenestemottakere som har BPA er arbeidsledere for assistentene, rekrutterer assistenter og vikarer, fører timelister, setter opp arbeidsplaner osv. Der hvor tjenestemottakeren er barn eller har en kognitiv funksjonsnedsettelse, kan en nærstående være arbeidsleder.

Hvem har rett til BPA?

Forsommeren 2014 vedtok Stortinget en ny paragraf 2-d, i pasient- og brukerrettighetsloven, som gir en del tjenestemottakere rett til BPA.

De som omfattes av rettigheten er de som oppfyller følgende betingelser:

1. En må være under 67 år
2. Behovet for tjenester må være minst 2 år

3. Omfanget av avlastning (gjelder kun for barn), støttekontakt og praktisk bistand må tilsammen være mer enn 32 timer per uke. Helsetjenester i avlastningstiltak teller ikke med.
4. De 32 timene omfatter ikke mer enn en tjenesteyter samtidig
5. De 32 timene omfatter ikke natt-tjenester

I tillegg omfatter rettigheten også:

6. Omfanget av avlastning (gjelder kun for barn), støttekontakt og praktisk bistand som tilsammen er mer enn 25 timer per uke, når BPA ikke vil medføre vesentlige merkostnader for kommunen, sammenlignet med ordinære omsorgstjenester
7. Personer som oppfyller punktene 1-3 og 4, men som kontinuerlig har behov for flere tjenesteytere samtidig
8. Personer som oppfyller punktene 1-4, men som har behov for en tjenester kontinuerlig om natten

Hvem kan få BPA?

Alle som omfattes av rettigheten kan få BPA dersom de ønsker det. I tillegg kan de som ikke omfattes av rettigheten også få BPA, men da må kommunen være enig i at BPA er en god måte å organisere tjenestene på, både for tjenestemottaker og kommunen.

Hvem vil dra nytte av ordningen?

Mange som ønsker en BPA-ordning, har en slik ordning i dag. En del kommuner har vært tilbakeholdne med å innvilge BPA, spesielt overfor mennesker med utviklingshemning. Nå kan ikke kommu-

Personlig assistent Mona Lill Norball har hentet Ellen Frogner på jobben og kjørt henne hjem til leiligheten hennes i utkanten av Horten (Illustrasjonsfoto: Samfunn for alle).

Ellen Frogner og Mona Lill Norball legger ofte puslespill sammen. (Illustrasjonsfoto: Samfunn for alle).

- Rundskriv I-20/2000: Brukerstyrt personlig assistanse
- Rundskriv I-15/2005 Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) - utvidelse av målgruppen

Begge rundskrivene finner en på regjeringens nettsider (regjeringen.no).

NFU har lang erfaring fra rettighetsfeltet, det samme har noen av tilbyderne.

Lokallagene bør engasjere seg

Det er viktig at landets kommuner får gode ordninger for BPA. Den beste måten å sikre dette på, er at lokallagene spiller gode løsninger inn til kommunens forvaltning eller kommunale politikere. Kommunale råd for mennesker med nedsett funksjonsevne, vil være naturlige arenaer for å ta opp slike forhold. Det er viktig at kommunen har en god måte å anskaffe tilbydere av BPA. Like viktig er det at kommunene gir gode beskrivelser av hva BPA skal være og hva BPA ikke skal være.

nene motsette seg å gi BPA til dem som oppfyller betingelsene som er nevnt over.

Omsorgstjenester skal knyttes til individet og ikke til bofellesskapet. Likevel opplever en svært ofte det motsatte. Kommunene forsøker å spare penger med å gi kollektive tjenester. De som opplever slike kollektive tjenester som et problem, bør vurdere en BPA-ordning.

Mange har romslige vedtak om tjenester, men opplever en praksis hvor samme tjenesteyter bistår svært mange tjenestemottakere. Vedtaket ser bra ut på papiret, men følges ikke opp i praksis. I en slik situasjon kan en BPA være løsningen.

Tilstrekkelig fleksible tjenester er et problem. Når NFU Stavanger lokallag har arrangementer på kveldstid, starter de 16.30. Vaktskifte i bofellesskapene medfører at de første forlater arrangementet rett etter kl. 19.00. Mange har problemer med å reise på besøk til slekt og venner, andre har problemer med å delta på aktiviteter som de er interessert i. En BPA-ordning gjør det ofte enklere å tilpasse tjenestene til tjenestemottakerens behov.

Hvilken tilbyder bør en velge?

Det finnes mange tilbydere av BPA. I NFU-kretser har det vært mest snakk om Uloba og JAG. Den største tilbyderen er imidlertid kommunene selv. I tillegg har vi mange private tilbydere. Flere vil trolig komme.

Slik situasjonen er nå, har en ikke rett til å velge tilbyder. Men en kan selvsagt fremme sine ønsker. Hvis en har ønske om en spesiell tilbyder, så bør en ta kontakt med firmaet og forhøre seg om hvordan en bør gå fram for å ha størst sjanse for å nå fram.

Hva inngår i BPA-ordningen?

Det har vært mange konflikter knyttet til hva BPA skal omfatte. De viktigste styringsdokumentene i dag er:

PEDER MORSET folkehøgskole

40 elever **med** lettere utviklingshemming og 28 elever **uten.**

Søknadsfrist 1 nov 2015

LIKEVERD - INKLUDERING
MANGFOLD - FELLESSKAP

www.pedermorset.no
facebook.com/pedermorset

Norges eneste **MOT**-folkehøgskole

Butikk

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 130,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Handlevognsmynt og
nøkkelring kr 25,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Svettebånd kr 25,-

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 30,-

Pins kr 25,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 150,-
(foreløpig utsolgt)

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 15,-
4 stk. kr 50,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklings-hemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Utsolgt – kan lastes ned som pdf på NFUs hjemmeside

Butikk

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem til
eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Kursbevis kr. 10,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

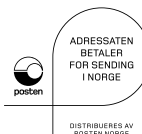
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Sjelden diagnose med utviklingshemning?

Frambu er en del av nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser. Vi formidler kunnskap til personer med diagnose, pårørende, tjenesteytere og andre. Det trengs ingen henvisning for å ta kontakt.

Aktuelle kurs på Frambu:

- 19.-23. januar: De første årene - Barn med en sjelden diagnose med utviklingshemning (0-6 år)
- 2.-6. februar: Barn og unge med en sjelden diagnose med utviklingshemning (5-16 år)
- 2.-6. mars: Barn og unge med utviklingshemning uten kjent årsak (0-16 år)
- 8.-9. april: Kommunikasjon og samspill ved alvorlig grad av utviklingshemning

Se www.frambu.no for beskrivelse av alle kursene og diagnosene vi jobber med.

Casas Heddy

- * Turer m/egen buss og guide
- * Underholdning
- * Trening / trim rom
- * Behandling / velvære
- * Bagasje levert på rommet
- * 2 varme svømmebasseng

Trening, velvære og opplevelser i trygge, sosiale omgivelser

CASAS HEDDY
Organiserte helsetreiser til Lanzarote, Kanariøyene

Tlf. 33 39 88 88
www.casasheddy.no
booking@casasheddy.com

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

ALURASER KORT OG LANG TYPE

BERKELBIKE, sykle med ben og armer = dobbel kraft. Som sykkel eller front til rullestol

MULTIKJELKE brukes sommer og vinter, som piggekjelke, pulk, sparkstøtting, joggevogn og fjellgeit

EXPLORER håndsykkel, her med vinterkit .kan også leveres med hjelpemotor

www.aktiv-hjelpemidler.no

Tlf: Geirr 98239850.

e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

FRAMskolen

på Vallersund Gård

Et lærested for
unge voksne med
utviklingshemming

vallersund.camphill.no/framskolen

Et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

Vil du støtte NFU? Meld deg inn i dag!

Kontingentsatser (kryss av)

- ☐ Hovedmedlem kr 495,-
- ☐ Barn under 18 år kr. 70,-
(Barn under 18 år og familiemedlem må være tilknyttet hovedmedlem.)
- ☐ Familiemedlem kr 250,- (samme husstand)
- ☐ Jeg vil gjerne ha nyhetsbrev på e-post fra NFU.

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

Fødselsdato: _____

Navn på hovedmedlem: _____

Mobil/telefon _____

E-post: _____

Fylkes- eller lokallag: _____

Signatur: _____

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0090 Oslo

 Norsk Protein - ledd i næringskjeden	www.facebook.com/citysydsenter CitySyd kjøpesenter XXL
Kompetanse og Arbeidssenter Nannestad Bahusvegen, 2030 Nannestad Tlf: 66 10 52 35	Brdr. Stenskjær AS Støtter NFU's arbeid

Reis på en unik ferie!

Sommerturer - Danmark - Hellas
Høsttur - Middelhavscruise
Juletur - Nyttårstur - Gran Canaria

Besøk oss på www.unikferie.no

AKTIV ORTOPEDI

Ortopedisk verksted i Nord

Vi produserer, reparerer og leverer:
Proteser *Ortoser *Fotsenger

*Korsetter/Brokkband
*Skoinnlegg *Skotøy/ortopediske sko
*Løplab/ganganalyse
*Fysioterapi/Fysikalsk behandling

Aktiv Ortopedi AS

Avd. Tromsø...:	Tlf. 77 60 00 22
Avd. Harstad...:	Tlf. 77 00 57 00
Avd. Alta.....:	Tlf. 77 60 00 22
Avd. Narvik...:	Tlf. 77 00 57 00
Avd. Finnsnes:	Tlf. 77 60 00 22

e-post: post@aktivortopedi.no
www.aktivortopedi.no

Ønsker du deg jobb?

Kunne du tenke deg å jobbe som støttekontakt for en eller flere personer i Gjøvik kommune?

Vil DU bety noe helt spesielt for en ungdom eller voksen?

Du må være fylt 18 år, og det er en fordel at du har førerkort og bil til disposisjon.

Lønn og utgiftsdekning er ikke så dårlig som du tror, du vil bli overrasket.

Jobben gir deg mye, og kan ikke bare måles i kroner og øre – du får mye mer igjen:

- Du hjelper din venn til positiv fritid.
- Du kan få nyttige erfaringer og fine sosiale utfordringer.
- Men fremfor alt – du treffer mange hyggelige mennesker.

*Høres dette interessant ut?
Ta kontakt for en uforpliktende prat!*

Kontakt kulturkontoret

i Gjøvik kommune, Solvor Sandmark,
tlf. 61 18 96 39 eller 46 91 15 98. E-mail:
solvor.sandmark@gjovik.kommune.no

Gjøvik kommune
Kultur

Kontakt oss

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen

41 10 13 42

jpg@nfunorge.org

Nestleder

Bjug Ringstad

61 17 28 00 / 91 81 87 00

bjug@ringstad.no

Frid Oline Tellefsen Svineng

90 93 61 56

fotsvineng@hotmail.no

Eirik Dahl

46 84 31 13

eirik.dahl.61@gmail.com

Oscar Eide

56 14 31 58 / 90 04 91 10

oe@coastcenterbase.no

Anne Jorun Økland

53 41 64 84 / 41 50 02 53

annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal

37 16 41 37 / 48 05 00 55

lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU

Postboks 8954 Youngstorget

0028 OSLO

22 39 60 51

oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Tove-Britt Henriksen

Ignavn. 131

1912 ENEBAKK

64 92 62 53/90 83 93 80

tovebritt@tusker.no

NFU Østfold Regionlag

v/Anita Lyngmo

Skonnertveien 3

1659 TORP

Mob 994 37 643

anitalyng@hotmail.com

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Torill Vagstad

Dagfinn Grønsets vei 39

2707 ELVERUM

Mob 402 88 307

torill.vagstad@gmail.com

NFU Oppland Fylkeslag

v/Staale Stampeløkken

Hagehaugveien 2 A

2613 LILLEHAMMER

61 25 73 17/95 69 44 52

stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Inger Tronrud

Øvre Nordbergsv. 2

3514 HØNEFOSS

92 22 72 75

itronru@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 14

3276 SVARSTAD

92 02 89 38

nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Olav Haugerud

Løkkebergveien 3

3946 Porsgrunn

35 55 90 69/90 63 65 08

olav.haug@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Anne-Lise Løite

Kobbervg. 1

4820 Froland

37 03 71 32/92 02 57 70

aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen

Hannevik Terrasse 41

4613 KRISTIANSAND

38 03 00 14 / 91 79 41 76

jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34

4014 STAVANGER

51 89 15 50

post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

v/Geir Tore Søreide

Havnahagen 19

5419 FITJAR

91 84 55 74

geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/Bente Underthun

Furelia 21

6823 SANDANE

57 02 02 42/97 71 69 12

bente.underthun@eninvest.net

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 4017 Moa

6048 ÅLESUND

70 15 10 30 / 46 91 08 40

mr fylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Frode Strømman

Njardarvollen 9

7032 TRONDHEIM

73 93 56 22 / 90 16 14 53

frostroe@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness

Postboks 183

7801 NAMSOS

74 21 23 08 / 90 51 69 66

snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843

8001 BODØ

75 52 40 48 / 91 72 47 08

nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Anne Mari Bakken

Dalnes

9475 BORKENES

Mob 916 98 512

anne.bakken@hih.no

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Sigrid Sandbu

Mostadfeltet

9925 SVANVIK

41 52 65 09

sigrid-su@hotmail.com

Har du husket å betale medlemskontingenten?

Kjære medlem,

Alle våre medlemmer er viktige for oss, jo flere vi er jo sterkere står vi. For hvert medlem NFU har, gir staten litt ekstra økonomisk støtte som vi er avhengig av for å drive organisasjonen vår. Men det er kun de betalende medlemmene som teller. Har du husket å betale medlemskontingenten din?

I disse dager sender vi ut purring nummer tre i år. Det er fortsatt over 400 medlemmer som ikke har betalt. Vi vil ikke miste noen, vi trenger alle medlemmene våre. De som ikke har betalt ved årskiftet blir dessverre utmeldt.

Fordelene ved å være medlem i NFU er mange:

- Medlemsbladet "Samfunn for Alle" 5-6 ganger i året.
- Tilhørighet til et lokal- og fylkeslag med mulighet til å møte andre i samme situasjon, og å være med på aktiviteter lagene arrangerer.
- Tilgang på kurs og studiemateriell.
- Gratis juridisk rådgivning. Vi gir rådgivning innen de mest vanlige feltene på vårt område, som tjenester, hjelpeverge, opplæring og bolig.
- Mulighet til å være med på organisasjonsleiren vår.

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- omsorgstjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytting")
- helsetjenester
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, uførepensjon, stønad til bil)
- barnehage og skole (spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning)
- vergemål, arv og testament, erstatning, arbeid og dagtilbud

Vi tar oppdrag over hele landet. Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi eventuelt har avtalt oppdrag.

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 481 65 111

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

